



## orientering fra blodbanken



### Blodbank på Strøget...

I de senere år har det været vanskeligt for blodbankerne at kunne tilfredsstille behovet for blod – specielt i sommerperioden. Derfor forsøgte man for et par år siden at råde bod herpå ved at placere en midlertidig blodbank på de mest centrale steder i den indre by, hvor forbipasserende kunne gå indenfor og give blod. Forsøgene gik over al forventning, og der er årligt tilgået blodbankerne i Storkøbenhavn ca. 3.000 portioner blod. Billedet viser den midlertidige blodbank placeret på Strøget.

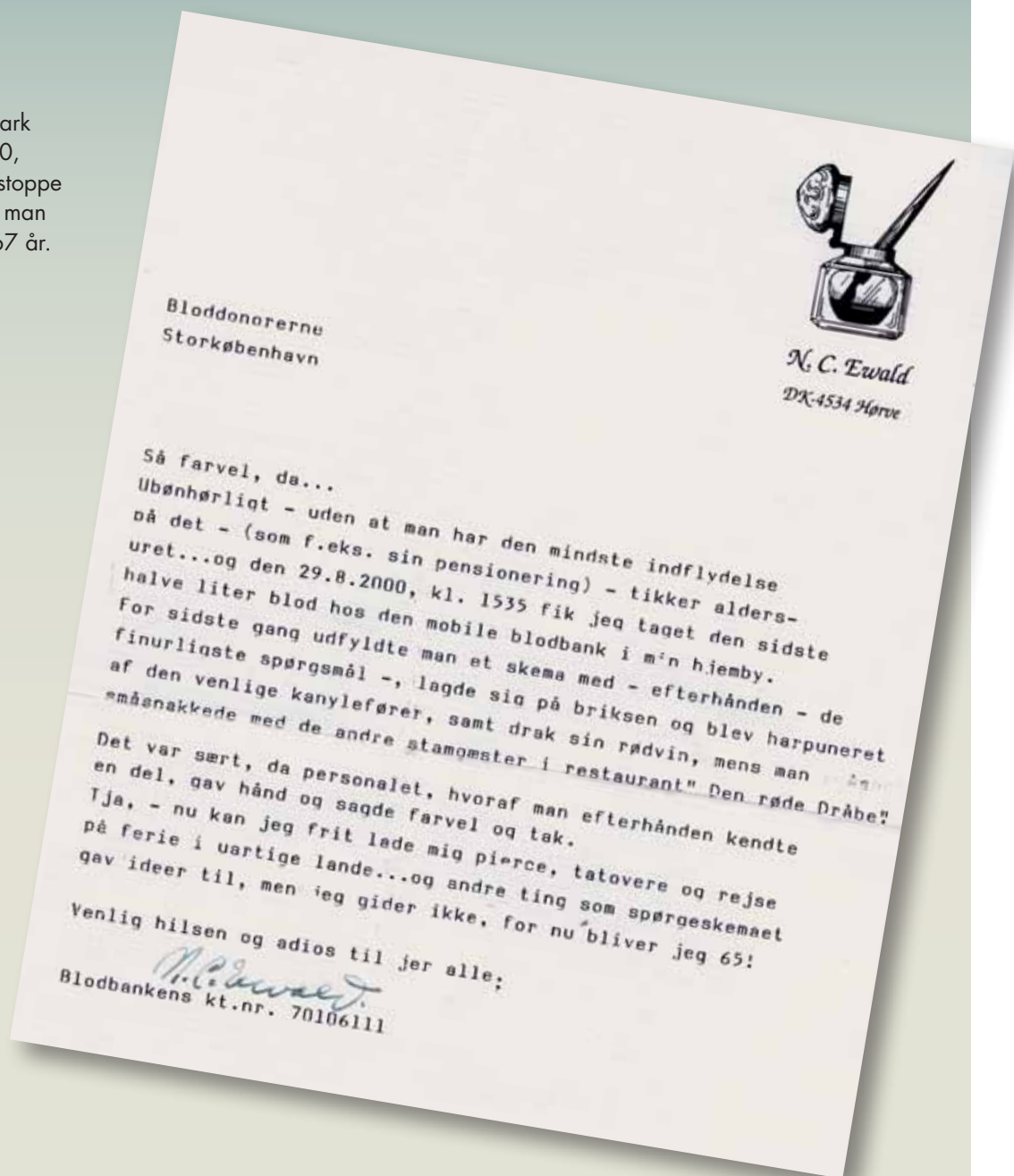


# Hvorfor stoppe ved 65\*?

\*Bloddonorerne i Danmark modtog dette brev i 2000, hvor bloddonorer skulle stoppe som 65-årige. I dag kan man fortsætte, til man fylder 67 år.



Niels Christian Ewald, Hørve



Bloddonorerne  
Storkøbenhavn



N. C. Ewald  
DK-4534 Hørve

Så farvel, da...  
Ubønhørligt - uden at man har den mindste indflydelse på det - (som f.eks. sin pensionering) - tikker aldersuret...og den 29.8.2000, kl. 1535 fik jeg taget den sidste halve liter blod hos den mobile blodbank i min hjemby. For sidste gang udfyldte man et skema med - efterhånden - de finurligste spørgsmål -, lagde sig på briksen og blev harpuneret af den venlige kanylefører, samt drak sin rødvin, mens man småsnakkede med de andre stamgæster i restaurant "Den røde Dråbe".  
Det var sørt, da personalet, hvoraf man efterhånden kendte en del, gav hånd og sagde farvel og tak.  
Tja, - nu kan jeg frit lade mig pierce, tatovere og rejse på ferie i uartige lande...og andre ting som spørgeskemaet gav ideer til, men jeg gider ikke, for nu bliver jeg 65!

Venlig hilsen og adios til jer alle;  
*N.C. Ewald*  
Blodbankens kt.nr. 70106111

Donorklummen er en serie med input fra Donor Nyts læsere. Teksterne skildrer donorerens dagligdag, sjove episoder i blodbanken, særlige be-

givenheder og meget andet, som donorerne oplever. Har du en god historie til "Donorklummen", så send den til [donor-nyt@bloddonor.dk](mailto:donor-nyt@bloddonor.dk)



## Hvad er vigtigt for en donor?

Flere gange om året sidder en frivillig redaktion og beslutter, hvad der skal i næste nummer af Donor Nyt. Læserne er fra 17 til 67 år og lige så forskellige, hvad angår uddannelse og job. Redaktionen gør sit bedste for, at artiklerne er alsidige og relevante for denne brede målgruppe.

### Udgave nummer 100

Siden 1969 er det blevet til i alt 100 numre af Donor Nyt, der til at begynde med udkom som Orientering fra blodbanken. Der er mildest talt sket meget i de 42 år, som er gået. Derfor har vi i dette nummer valgt at se på udviklingen af bladet samt ikke mindst på, hvad der er sket inden for blodbankverdenen og blandt de frivillige hos Bloddonorerne i Danmark.

### Langt og lægefagligt

I starten var indholdet i bladet måske noget tørt, da det mest bestod af lange artikler skrevet af blodbankernes læger. Men der har også altid været plads til personhistorier. Således blev det allerede i det første blad nævnt, at en donor for første gang den 11. september 1969 havde rundet de 100 tapninger. Siden dengang har over 7.000 donorer rundet dette i blodbankverdenen magiske antal.

### Donor Nyt anno 2011

Hvert nummer af Donor Nyt indeholder i dag en patienthistorie, der viser vigtigheden af, at der kommer donorer i blodbanken. Fælles for patienterne er, at de er blevet reddet af blod fra de 230.000 frivillige donorer. Men der er også altid ny information, der er vigtig

for donorerne for eksempel om karantæne reglerne.

### Fremtidens blad

Den frivillige redaktion er meget interesseret i idéer til kommende numre af Donor Nyt. Derfor er mailadressen [donornyt@bloddonor.dk](mailto:donornyt@bloddonor.dk) altid åben for kommentarer, donorklummer og andre ting, som I måtte have lyst til at sende til os. Jeg håber, at I også i fremtiden vil bidrage til, at Donor Nyt er læseværdigt for alle bloddonorer i Danmark.

Mange venlige hilsner fra

Mikkel Dybved-Ntarampa Andersen  
Presse- og kommunikationsansvarlig



## Nye vigtige karantæne regler

### Nye vigtige karantæne regler

Dette nummer af Donor Nyt kigger tilbage på de sidste 42 år i bloddonorerens historie. Men denne lille plads under lederen skuer fremad.

### Fra 6 til 4 måneder

På grund af en forbedret mulighed for at teste blodet for smitte, den såkaldte NAT-test, har

blodbanklægerne netop lempet karantæne reglerne, således at det nu kun giver 4 måneders karantæne at få en tatovering, piercing, akupunktur, blodtransfusion eller stikskade. Der er stadig 6 måneders karantæne for seksuel risikoadfærd, eller hvis man bor sammen med hepatitis B eller C smittede.

### Rejser i Europa

Til gengæld er der kommet indtil flere karantæneområder i Europa på grund af risiko for smitte med Vestnil-feber i perioden 1. maj til 30. november. Vær derfor særlig opmærksom på rejser til Italien, Grækenland, Israel og diverse lande i det østlige område af Central-europa, da det kan give

28 dages karantæne efter hjemkomsten. Smitteområderne ændrer sig løbende, men det vil altid være muligt at finde et opdateret kort på [bloddonor.dk](http://bloddonor.dk).

Rejser til malariaområder giver fortsat 6 måneders karantæne.



# Fra glasflasker til plastikposer

Blodbankerne har gennemgået en helt forrygende udvikling igennem de sidste 42 år, og det har gjort det sikrere at være såvel donor som patient.



Overlæge Jan Jørgensen har netop modtaget en international orden for sin forskning i donorskader. Ordenen uddeles af den Internationale Sammenslutning af Bloddonororganisationer på vegne af alle verdens bloddonorer.

Tekst og foto: Mikkel Dybived-Ntarampa Andersen

Tilbage i 1969, da Donor Nyt udkom for første gang, var Jan Jørgensen blodbanklæge på Rigshospitalet:

– Donortapningen var noget anderledes end i dag, fortæller han om systemet, hvor donorerne blev tappet med anvendelse af sterile glasflasker, der blev genbrugt, og engangstappesæt bestående af sterile kanyler og tappeslanger.

Først i halvfjerdserne var Jan Jørgensen blevet overlæge og chef for blodbanken i Aarhus. Et af de første store tiltag var at indføre blodposer af plastik i stedet for glasflasker:

– Det var en stor beslutning, og derfor ville vi gerne ved selvsyn se, at produktionen og sikkerheden var i orden, husker overlægen. Derfor blev der arrangeret en rejse til en af de store medicinalvirksomheder. Her fandt lægerne en mindre fejl i produktionen, som blev udbedret, inden blodposerne endelig kunne tages i brug.

– Selv om plastikposer var dyrere end glasflasker, var fordelene for patienterne så meget større, at vi måtte skifte, konkluderer Jan Jørgensen.

## Håndarbejde i banken

Blodbanken var vant til at fremstille alt selv, da personalet på den måde kunne få et større indblik i de forskellige væskers sammensætning og virkning:

– For eksempel blev saltvand til laboratoriebrug hver morgen fremstillet af nogle af de værnepligtige, som vi uddannede til tapning og blodtypebestemmelse i feltlazaretter, forklarer overlægen og fortsætter:

– Det gjorde ikke så meget, at saltvandet ikke var sterilt, for det var jo ikke noget, patienterne skulle have, siger overlægen med et smil.

I dag er kravene til kvalitetskontrol af ting, der bruges i blodbanken, så komplicerede, at stort set alt bliver købt fra de store producenter.

## Fra en til to til tre poser

I 1970'erne begyndte man at opdele blodet i dets forskellige dele ved at koble flere poser sammen med plastikslinger. Blodet blev tappet i den ene pose, hvorefter det blev centrifugeret. Herefter kunne laboranterne dele blodet i plasma og røde blodlegemer uden at åbne poserne, hvilket nedsatte risikoen for forurening af blodet.

– Det, der begyndte som et enkeltposesystem, blev videreudviklet til et flerposesystem med to, tre eller

flere poser koblet sammen, siger Jan Jørgensen og forklarer, at det er smart, da patienten dermed kun behøver at få den blodkomponent, der er brug for. Dermed kan flere patienter få gavn af blod fra samme donor.

Senest har blodbankerne sat et ekstra filter på posesystemet, så de hvide blodlegemer bliver fjernet. Det er en stor fordel for patienterne, da fremmede hvide blodlegemer kan forstyrre patientens immunforsvar.

Til trods for at lægerne i 1970'erne kunne opdele blodet, blev der i langt de fleste tilfælde stadig givet fuldblod – helt frem til 1980'erne (se side 13, der gengiver en artikel fra Donor Nyt i 1980).

### Overflødige undersøgelser for blodtypeantistof

For at sikre at donorblod ikke skader patienten, skal blod fra donor og patient være forligeligt. Har patienten antistof, skal der udvælges donorblod af en særlig type. I de første mange år blev der udført et meget stort arbejde med

at karakterisere disse antistoffer og finde forligeligt donorblod:

– I 1980'erne ændrede vi imidlertid praksis, så der kun blev undersøgt for antistoffer, der kunne skade patienterne, siger Jan Jørgensen. Foruden en økonomisk fortjeneste kunne blodbankerne også automatisere processen, så det hele i dag styres af computere.

### Test og spørgeskema

En søndag i april 1983 blev Jan Jørgensen sammen med et par andre blodbankchefer hasteindkaldt til et møde i Sundhedsstyrelsen for at drøfte mulighederne for at mindske risikoen for hiv-smitte via donorblod. På det tidspunkt kunne man ikke påvise virus ved en test, og der var ikke helt klarhed over, hvordan sygdommen smittede.

Lægerne formodede, at hiv kunne overføres via blod, og at homoseksuelle mænd udgjorde en gruppe med særlig høj smitterisiko. Det blev anbefalet at undlade at tappe homoseksuelle mænd, og

at alle donorer skulle udfylde et spørgeskema. Der var dog en del diskussion vedrørende det etisk forsvarlige i at spørge til donorerens sexliv.

Spørgeskemæt blev begyndelsen til det fælles danske spørgeskema, som bruges af blodbankerne i dag. Først i januar 1986 blev alt blod tappet i Danmark testet for hiv-smitte.

### Sikkerhed for donor

Selv om det ikke er rart at tænke på, så sker det, at donorer kommer til skade under en tapning. Hvert år behandler Bloddonorerne i Danmark godt 100 sager, hvor symptomer efter en skade ikke er gået væk i løbet af en uge. Her i landet har denne registrering og behandling af donorer stået på i mange år, og det er en af årsagerne til, at Danmark er absolut førende inden for donorsikkerhed:

– Sammenligner man Danmark med andre lande, er her rigtig mange skader, men det skyldes, at vi registrerer alt, siger Jan Jørgensen og uddyber, at der stort set ikke bliver forsket i donorskader andre steder end i Danmark.

Forskningen i skader gør, at de tilskadekomne kan få en langt hurtigere og bedre behandling. Efter sin pensionering har Jan Jørgensen sammen med læger på Skejby Sygehus helliget sig dette område, og han har netop modtaget en international pris for sin forskning i donorsikkerhed. 🩸



Tapning med gummislange og glasflaske. Billedets alder er ukendt.



Fra tid til anden sker det, at et donorkorps opstår, eller at et andet nedlægges. Helt spektakulært er det, at Bloddonorerne i Terndrup blev opfundet i 1969 og står over for lukning i 2011 – og at den samme mand er involveret i begge dele.

« Fra start til slut har Jens Hilmer Jacobsen været en del af donorkorpset i Terndrup.

# Et omtumlet liv

Tekst og foto: Mikkel Dybtved-Ntarampa Andersen

I efteråret 1969 besluttede en flok mænd, at det var på tide at få etableret et donorkorps i Terndrup i Nordstjylland. Meningen var, at sammenholdet mellem de 207 donorer skulle styrkes, og samtidig at sikre, at der altid var blod nok på Terndrup Sygehus:

– En lang række folk fra forskellige byer i oplandet var med til at starte korpset, fortæller formanden for Bloddonorerne i Terndrup, Jens Hilmer Jacobsen, og forklarer, at det er vigtigt med en geografisk spredning, så alle byer kan bidrage med donorer.

## Et donorkorps fødes

På den stiftende generalforsamling den 29. april 1970 mødte hver fjerde registrerede donor op, og de 50 personer stiftede Bloddonorerne i Terndrup med maskinmester Ejvind Stoltze som formand. Det blev den lokale bankdirektør Ove Blohm, der blev kasserer, og han skulle forvalte de 11.000 kroner, som det nye donorkorps fik fra korpset i Aalborg: – 11.000 kroner var rigtig mange penge dengang, fortæller Jens

Hilmer Jacobsen, der dengang blot var menigt bestyrelsesmedlem.

## En ære at være donor

Dengang for 40 år siden var det en stor ære at blive bloddonor. Det var i høj grad sygehuset, der udvalgte de mennesker, som kunne blive donorer. I løbet af det første år steg antallet af donorer med 100 personer.

De godt 300 donorer gav tilsammen 293 portioner blod, hvilket dog ifølge Jens Hilmer Jacobsen var alt for meget: – Der blev smidt en del blod ud, da sygehuset ikke kunne nå at bruge det hele, inden det blev for gammelt.

## Sensation i Terndrup

I 1973 rundede Christian Christensen 50 tapninger på Terndrup Sygehus, hvor han var portør. Han var den første i området, der rundede 50 tapninger:

– Det var en helt enestående begivenhed, erindrer Jens Hilmer Jacobsen. Portøren blev også inviteret med til Bloddonorerne i Danmarks 40 års jubilæum, der blev holdt på Københavns Rådhus under overværelse af Bloddonorerens protektor HKH Dronning Ingrid. – Det må have været Christian

Christensens livs rejse, vurderer formanden og beretter, at turen foregik med fly, og at portøren efter ceremonien måtte hen og sidde i den stol, dronningen havde brugt.

## Fredelige år

De næste mange år skete der ikke frygtelig mange ting hos Bloddonorerne i Terndrup. De sørgede for at holde sig stabilt på omkring 450 donorer, som fortsat leverede blod til brug lokalt. Der blev også holdt en fest i ny og næ, og i 1988 bliver Jens Hilmer Jacobsen valgt som formand:

– Det var meget let at være formand, da sygehuset klarede det meste i forhold til donorerne, siger formanden.

## Sygehuset lukker...

I 1992 skete der dog det, som mange i de tyndt befolkede områder frygter: Sygehuset lukkede. Det var også enden for Bloddonorerne i Terndrup, der blev lagt ind under Bloddonorerne i Hobro, mens formuen blev givet til Kræftens Bekæmpelse:

– Det var hårdt at være med til, og mange af donorerne syntes, at der var for langt til Hobro, hvorfor

de stoppede som donorer, husker Jens Hilmer Jacobsen, der kom med i bestyrelsen for Bloddonorerne i Hobro. Antallet af donorer i Terndrup og omegn skrumpede fra 465 til blot 25 i løbet af meget kort tid.

### ... og sundhedscenteret åbner

Men allerede i 1994 åbnede et nyt sundhedscenter i Terndrup, og lederen spurgte Jens Hilmer Jacobsen, om ikke det var på tide at genåbne Bloddonorerne i Terndrup, hvilket han straks var med på:

– Alle donorerne var forsvundet, så vi startede helt fra bunden af uden at have nogen penge, så det var en hård kamp, fortæller den genindsatte formand og uddyber:

– Allerede efter et år var vi hele 500 donorer, og det er da helt fantastisk, ler han.

### Æresmedlemmer udpeges

Sædvanligvis forsvinder tilknytningen til et donorkorps, så snart man ikke

længere kan give blod, men fire mænd fik i 1998 en særlig hæder fra deres korps:

– Vi valgte at gøre dem til æresmedlemmer, da de havde hjulpet os så utroligt meget gennem årene, forklarer Jens Hilmer Jacobsen. De fire personer var den tidligere formand Ejvind Stoltze, bestyrelsesmedlem Gunnar Nørgaard, portør Christian Christensen samt overlægen på Terndrup Sygehus, Aage Astrup:

– Det var en meget stor dag, erindrer Jens Hilmer Jacobsen.

### Sundhedscenteret lukker igen

Desværre for de lokale donorer lukker sundhedscenteret i 2009, hvorefter de 500 donorer igen må se sig om efter andre muligheder.

Region Nordjylland anskaffer en mobil tappeenhed, der holder tæt ved Terndrup, så donorerne ikke skal køre langt for at blive tappet:

– Hvis ikke vi havde den mobile tappeenhed, ville alle donorer

forsvinde fra vores område, vurderer Jens Hilmer Jacobsen, der tog ud for at hilse på alle donorerne, første gang bussen besøgte lokalområdet.

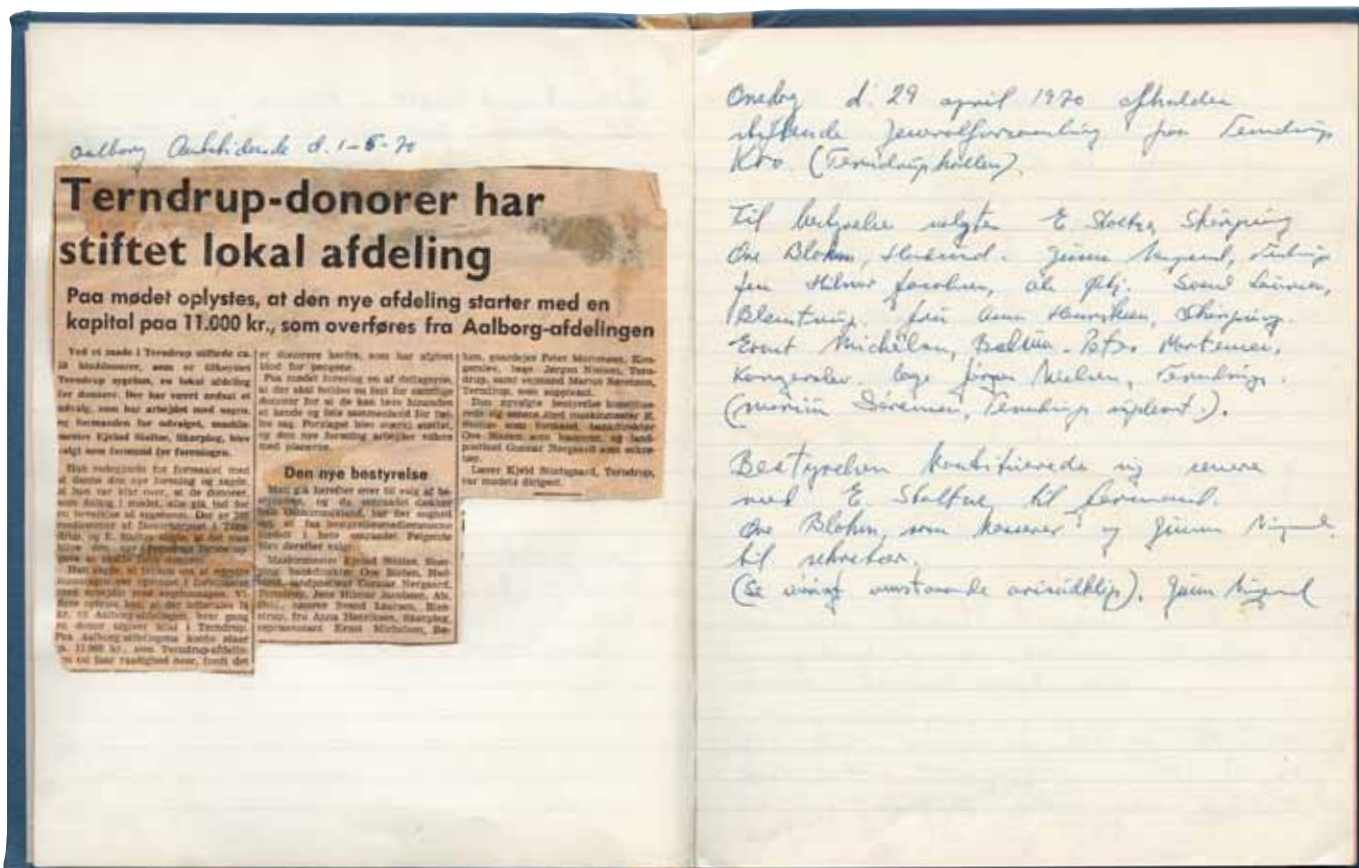
### Korpset går i dvale

Selv om der er donorer nok i Terndrup, og tappeenheden tit kommer forbi, så mangler der nye kræfter i bestyrelsen:

– Jeg selv er 63 år, og mine bestyrelsesmedlemmer er endnu ældre, så der skal nyt blod til, fortæller formanden. Det får den konsekvens, at donorerne administrativt bliver lagt ind under Bloddonorerne i Aalborg, og at den nuværende bestyrelse trækker sig – men korpset lukker ikke helt:

– Nej, vi sætter derimod penge til side, så en bestyrelse har lidt at starte op med, når der kommer nogle unge, der gerne vil gøre en forskel, smiler Jens Hilmer Jacobsen, der fortsætter i bestyrelsen for Bloddonorerne i Aalborg. ♦

De første sider af protokollen fra donorkorpset i Terndrup fortæller om oprettelsen af det nye donorkorps.





# Man føler sig hjemme

**Leif er i dag tæt ved de tres år. Han startede som bloddonor for 42 år siden i 1969 – samme år som Donor Nyt begyndte at udkomme – og kan nu se tilbage på et væld af historier og på en udvikling, der kun har været til gavn.**

Tekst og foto:  
Mette Skovmand Juul

Leif runder i år tres, og han kan se tilbage på en spændende tid som bloddonor; udviklingen fra glasflasker til plastposer og tiden fra feltbriksen til de bløde, justerbare stole i dag.

Han startede som bloddonor som 18-årig, hvilket var ganske naturligt, da begge hans forældre og bror var bloddonorer. Men det til trods erkender Leif, at der også var andre ting, der trak ham mod at melde sig som donor.

– Det var nok også, fordi jeg stod i lære på det tidspunkt, forklarer Leif med et smil og fortsætter:

– Dengang fik man 25 kroner per tapning, og med en normal ugeløn på 37 kroner var det mange penge – til gengæld måtte vi kun blive tappet to gange om året.

Donorerens omgivelser trak til gengæld ikke så meget. Næstved blodbanks lyse og åbne stue er for Leif en klar forbedring i forhold til dengang, da han startede.

– Vi startede på det gamle sygehus, husker han og uddyber:

– Det var sådan et lille træskur. Jeg vil ikke sige, at det var frygte-

ligt, men jeg synes, det var en hård briks at ligge på, og så var det ikke så hyggeligt, som det er blevet senere hen.

Det var rigtigt nok. Det var ikke den tid, Leif husker som den værste.

## **Der er brug for netop dig**

Normalt er bloddonation en rolig og fredelig affære, hvor man blot opretholder beholdningen af blod, men Leif oplevede også, at dette ikke var tilfældet. Der var pludselig brug for hans blod nu og her.

Det var en sen lørdag aften, og klokken var omkring 23, da telefonen ringede hjemme hos Leifs forældre, som også havde Leif boende på det tidspunkt. Det var blodbanken.

– De spurgte, om jeg kunne komme ud og blive tappet, fortæller Leif og ler, da han tror, det er en spøg. Men han kørte alligevel ud til sygehuset og blev også tappet. På sygehuset fandt han ud af, at der havde været en større ulykke i Næstved, og at sygehuset nu havde brugt alt blodbankens blod – og der var ikke mere i reserven. Så nu måtte de til at indkalde donorer.

De indkaldte netop Leif, fordi hans blodtype er O Rhesus negativ, der

kan gives til alle – uanset blodtype. Og netop det var nødvendigt.

– Det var næsten fra arm til arm, fortæller Leif. Blodet blev dog først kontrolleret, inden det blev givet til patienten.

På sådan en sen lørdag aften kan den unge Leif ikke lade være med at spørge personalet om noget relevant.

– Jeg spurgte personalet – det var jo klokken elleve om aftenen – hvad så hvis jeg havde haft en lille skid på? Jamen det var lige meget. Så ville patienten måske få det endnu bedre, griner Leif.

## **Slagtehus**

Som mange andre unge mænd blev også Leif indkaldt til værnepligt hos forsvaret. Som værnepligtig fortsatte han med at give blod, da forsvaret på det tidspunkt også tappede blod.

Det skete da på kasernen, hvor donorerne skulle ligge på en ganske normal feltseng. At blive tappet under værnepligten er det værste, Leif har været ude for.

– For mig mindede det sådan om et slagtehus, husker Leif og uddyber:

– De, der sad og tappede, sad med sådan et viskestykke foran sig, og det var jo ikke hver gang, det blev skiftet. Så dryppede der lidt



Leif begyndte som bloddonor i 1969 og har foreløbig sat 127 portioner blod i banken.

blod hist og her.

Blodet blev samlet i glasflasker, som man måtte stå og vippe manuelt, så man forhindrede blodet i at størkne.

Hele scenariet var et barsk syn, men det generede ikke Leif personligt. Han er dog sikker på, at selv om forsvaret har været skyld i, at mange bagefter er fortsat som bloddonorer, så har det også været skyld i, at mange stoppede igen.

– Jeg ved, mange har sagt, at det stoppede dem, fortæller Leif, der også husker, at mange heller ikke kunne lide synet af de store nåle.

Leif påpeger, at nålene siden dengang er blevet skarpere og slebet skrå, så det gør ikke så ondt at blive tappet i dag.

#### **Det hjælper også mig**

Men værnepligten til trods fortsætter Leif som donor, og det viser sig at være en god ting. Leif blev involveret i et trafikuheld, hvor en bil ramte hans knallert. Han endte

oppe på bilen og fik skubbet nogle halshvirvler, hvilket resulterede i, at han efterfølgende blev plaget af hovedpine. Men det var en hovedpine, som viste sig at forsvinde, når han var blevet tappet og først dukkede op igen efter tre måneder.

Leif gik til blodbanken og spurgte, om han måtte få lov til at blive tappet hver tredje måned i stedet for hvert halve år, som indtil da var reglen:

– Så prøvede jeg at snakke med dem herude om at blive tappet hver tredje måned, siger Leif og triumferer med, at han efter et besøg hos blodbanklægen fik lov til at blive tappet oftere, da hans blodprocent var meget høj.

Så Leif fik en aftale om at kunne komme og blive tappet fire gange om året i stedet. Og hovedpinen har ikke vist sig siden.

#### **Familien i blodbanken**

I dag kommer Leif og den ene af hans sønner fast fire gange om året. De får altid tid sammen, og

efter tapning bestiller de straks den næste. Også Leifs kone er donor, dog tager hun det i et andet tempo. Det er dog ikke hele familien, der er endt som bloddonorer:

– Jeg har så også en søn, som ikke kan tåle nåle og derfor aldrig blev donor, siger Leif med et smil.

Men i blodbanken er der også en anden slags familie. For Leif er med sine 127 tapninger et kendt ansigt i blodbanken. Han har oplevet at blive genkendt på gaden i Næstved af blodbankpersonalet, og den forrige blodbankleder huskede ham altid og spurgte, hvordan det gik på fabrikken, hvor han arbejdede:

– Efterhånden er det blevet sådan, at man føler sig hjemme, når man kommer her i blodbanken, slutter Leif. ♦



# Donor Nyt

## - dengang og i dag

I dette nummer af Donor Nyt har vi genoptrykt seks artikler fra tidligere numre, og da tingene har ændret sig, bringes her et kort resume over, hvordan det ser ud i dag.

Tekst: Mikkel Dybved-Ntarampa  
Andersen



### 2000

Dengang bragte Donor Nyt en kolonne fra en donor, og den tradition har vi genoptaget i 2010. Alle, der har noget interessant at fortælle i forbindelse med oplevelser som bloddonor eller i blodbanken, kan sende deres bidrag til **donor-nyt@bloddonor.dk**. Det er ikke muligt at bringe alle bidrag, men alle bliver læst og vurderet.



### 1969

Antallet af donorer i Hovedstadsregionen er i dag 69.000, som tilsammen bliver tappet cirka 130.000 gange på et år. Så der er faktisk sket et fald i blodforbruget. Gulddonorer bliver dog ikke længere indbudt til reception på rådhuset, men får i stedet tilbudt at komme til diverse andre festarrangementer.



### 1978

Brevkassen fungerer stadig, og hver dag modtager Bloddonorerne i Danmark en del spørgsmål. Et par af disse bliver altid bragt i Donor Nyt. Spørgsmål sendes til **kontor@bloddonor.dk**, hvorefter det bliver besvaret hurtigst muligt. Svarene på de indsendte spørgsmål fra 1978 vil i øvrigt være stort set de samme i dag.



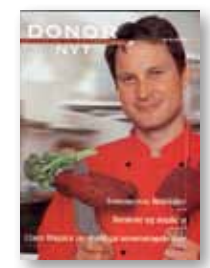
### 1980

Alt blod bliver i dag opdelt i komponenter, og hver blodportion afgivet i blodbanken kommer derfor mindst tre patienter til gode. Behandlingen i dag er meget specifik, og patienterne får kun den blodkomponent, de har brug for.



### 1989/90

Danmark er i dag helt selvforsynende med blod og blodkomponenter. Alt blod bliver undersøgt meget grundigt, inden det gives til patienter. Det betyder også, at alle donorer er registreret, og at blodbanken bruger CPR-nummeret til identifikation. Så i dag er det helt standard at blive spurgt om CPR-nummer, når man kommer i blodbanken.



### 2000

De unge bloddonorer fra hele verden mødes stadig en gang om året. I år blev ungdomsforummet afholdt i Luxembourg. Selvfølgelig med ekstra tjek af donorblodet skal donorerne stadig ikke smide alt tøj inden en tapning.

1969

2011



# spørg-og få svar

I dette nummer af »Orientering fra blodbanken« starter vi en læserbrevkasse. Måske har De været donor gennem mange år, måske er De netop begyndt at afgive blod.

I begge tilfælde kan der være spørgsmål, De gerne vi ha' besvaret - videnskabelige udtryk, De ønsker forklaret - processer i blodbankens arbejdsgang, De er usikker overfor.

I den nye brevkasse kan De få svar på Deres spørgsmål. Send det til Storkøbenhavns Frivillige Bloddonorer, Rathsacksvej 6, 1862 København V. Mærk konvolutten »Brevkasse«.

I næste nummer af bladet vil flest muligt af de indsendte spørgsmål blive besvaret.

### Hvad er AHG?

*Jeg har undertiden hørt udtrykket AHG nævnt i forbindelse med blod. Hvad er det for noget?*

#### SVAR:

AHG, antihæmofili globulin, er et stof, der er nødvendigt for at få blodet til at størkne, koagulere. Ved én af de mest almindelige blødersygdomme mangler patienten dette stof og må derfor ha' tilført AHG for at få standset blødninger.

AHG findes i normal frisk blodplasma, men er kun holdbart i frosset eller frysetørret form og må derfor udvindes af frisk plasma. Dette lader sig heldigvis gøre i dag, så man har mulighed for at hjælpe bløderpatienter.

### Hvad sker hvis donor har taget medicin?

*Når man afgiver blod, bliver man spurgt, hvorvidt man for nylig har taget medicin. Sker det aldrig, at en donor glemmer at nævne et medicinforbrug, og kan dette ikke komme til at skade en patient, som modtager blodet?*

#### SVAR:

Skulle det ske, at en bloddonor glemmer at hun/han for nylig har fået medicin for eksempel penicillin, vil der formentlig ikke ske noget derved. Når man fra blodbankens side spørger om evt. medicinforbrug er det først og fremmest for at få et indtryk af donors generelle sundhedstilstand - har man netop været syg og er man stadig lidt træt, kan det være belastende at blive tappet. I værste tilfælde kan medicin overført med donorblodet komme til at skade en patient.

### Jeg gav blod - og besvimede

*Jeg har for nylig afgivet blod for første gang. Det gjorde ikke ondt, men bagefter følte jeg mig utilpas og lidt svimmel. Det gik over, da jeg satte mig ned med hovedet mellem knæene, men nu er jeg blevet usikker: Betyder det, at det er skadeligt for mig at være donor?*

#### SVAR:

Som førstegangsdonor har De sikkert været lidt nervøs før tapningen - det kan meget vel være den eneste årsag til

## donor-smil

Hvor længe skal vi vente på den blodprøve...?

Deres utilpashed. Måske er De tillige blevet tappet på fastende hjerte, det kan øge en tendes til svimmelhed. Hvis de i øvrigt har haft det godt siden, skulle der ikke være noget i vejen for, at De regelmæssigt kan give blod.

### Blodtapning ikke = lægebesøg

*Når jeg regelmæssigt giver blod fire gange årlig og aldrig får kommentarer af nogen art i blodbanken, kan jeg vel regne med, at jeg er rask?*

#### SVAR:

Nej, De kan ikke uden videre gå ud fra, at blodtapning fungerer som en slags lægebesøg. Man undersøger hver gang, Deres blodprocent og kontrollerer blodet for visse sygdomme, men De kan udmærket ha' en sygdom, som ikke ses i blodet. Når De bliver tappet fire gange årlig, har De normal blodprocent og evne til at danne nyt blod, men De bør gå til lægen, hvis De på noget tidspunkt føler, at Deres organisme opfører sig anderledes end normalt.

**orientering fra blodbanken nr. 16** Udgivet maj 1978

Redaktionsadresse:  
SFB Rathsacksvej 6, 1862 København V

Ansvar. red.: Jørgen Qvist Larsen  
Red.sekr.: Niels P. Bech  
Tilvættelægn.: Jørgen Weirssø  
Fotos: Preben Schan Jensen

Tryk: Clamensstrykkeriet, Århus

Eftertryk eller anden gengivelse af dette blad uden redaktionens tilladelse er ikke tilladt iflg. Lov om ophavsret.

## vidste De..

at duer kan udnyttes i blodbankens tjeneste? Et hospital i Plymouth på Storbritanniens sydkyst har »ansat« 12 duer, der skal bruges til at transportere blodprøver fra sygehuset til laboratoriet, hvor de skal undersøges. Tidligere blev prøverne transporteret i bil, det kostede 20.000-30.000 kr. årlig. Mens-duerne kun koster 2.000 kr. på budgettet samt 450 kr. til føde. Desuden er duerne ikke udsat for ulykker, og de standses ikke af trafikpropper. De 12 udvalgte hospitalsduer bor på laboratoriet, hvor der er opsat fotoceller: Hver gang en due ankommer med et reagensglas fastgjort til benet, lyder der en summe-tone. Måske en idé for københavnske hospitaler - der er jo mange duer i hovedstaden.

Reserveret postvæsenet



## De kan hjælpe os - skaf en ny donor!

Behovet for blod er stigende – og dermed også en øget tilgang af bloddonorer. De har hørt disse ord før, men vi gentager dem igen og igen for at skaffe den fornødne tilgang. Det har vist sig, at den mest effektive propaganda er mund-til-øre metoden, og de bedste agitatorer er de, der har prøvet, hvor let og smertefrit det er at hjælpe andre ved at give blod. Derfor retter vi henvendelse til Dem, og vi beder Dem hjælpe os. De kender sikkert een eller flere i Deres omgangskreds, der ikke er bloddonor. Fortæl om betydningen af, at der altid er frivillige bloddonorer til rådighed for blodbankerne, og giv vedkommende nedenstående tilmeldingskort.

På forhånd tak.

## Orientering fra blodbanken.

I det storkøbenhavnske område bruges der omkring 140.000 portioner blod pr. år – eller ca. halvdelen af det totale blodforbrug i landet. Ca. 90.000 donorer sikrer denne nødvendige blodtilgang. Der er et snævert samarbejde mellem blodbankerne for at give patienterne sikkerhed for, at der altid vil være tilstrækkeligt blod til behandlingen. De syv blodbanker i Storkøbenhavn har etableret en fælles organisation – Storkøbenhavns Frivillige Bloddonorer – kaldet SFB, hvis

opgave bl. a. er at sørge for, at der gives orientering om donorsagen. SFB vil i dette og kommende numre give en orientering om, hvorledes blodbankvirksomheden foregår, ligesom vi vil orientere om, hvad blodet bruges til, efter De som donor har afgivet Deres ca. halve liter blod. Vi tror, at vi opfylder mange donoreres ønske ved denne orientering – men skulle De ønske yderligere oplysninger, er De altid velkommen til at kontakte os på telefon 34 75 00.

John Grevy.

## Første donor passerer 100 blodgivninger



Torsdag den 11. september passerede P. H. Kjær-Hansen, som den første bloddonor i Danmark, 100 blodgivninger.

Kjær-Hansen har været med fra starten, idet han gav blod første gang i januar måned 1933, få måneder efter etableringen af det første bloddonorkorps her i landet – det nuværende udrykningskorps i Storkøbenhavn.

Umiddelbart efter blodgivningen fik Kjær-Hansen af donorkorpset overrakt et par guldmanschetknapper som tak for de mange blodgivninger.

## Gulddonorer

Københavns Rådhus var i juni måned rammen om en reception for 127 nye gulddonorer, der i løbet af det sidste års tid havde passeret 50 blodgivninger. Ved receptionen talte bl. a. borgmester, landsretssagfører, fru Edel Saunte samt formanden for Storkøbenhavns Frivillige Bloddonorer, landsretssagfører Johan Kromann, overlæge, Esben Dybkjær, chef for Københavns kommunes blodbanker samt overlæge W. Dam.

Antallet af »gulddonorer« i Storkøbenhavn er nu oppe på 1.256 – et imponerende tal, som er udtryk for den offervilje og trofasthed, som donorerne er i besiddelse af.

## Vidste De

at en voksen person, der vejer ca. 60 kg, har ca. 5–6 liter blod i sig, hvilket svarer til 12–15 portioner fuldblod?

at der er ca. 25.000.000.000.000 røde blodlegemer i en sund mands blod, og at dette svarer til en samlet flade på ca. 3.000 m<sup>2</sup> – eller størrelsen af en fodboldbane?

at en rød blodcelle har en levetid på 3–4 måneder?

Udgivet i oktober måned 1969 af Storkøbenhavns Frivillige Bloddonorer, Dr. Olgas Vej 20, 2000 København F. Telefon 34 75 00.



# Blodkomponentterapi

Tekst: Henning Sørensen,  
Rigshospitalet

Før i tiden blev overførslen af blod – det vi kalder blodtransfusion – altid udført som transfusion af fuldblod dvs. overførsel af hele blodportioner, sådan som den forelå, når den var tappet fra bloddonoren med indhold af plasma, røde blodlegemer og blodplader. Blodtransfusionen bliver stadig gennemført på denne måde og vil da også i fremtiden blive udført sådan i et vist omfang. Men i løbet af 1970'erne er en mere varieret form for blodtransfusion, den såkaldte blodkomponentterapi, trængt mere og mere frem. Ved blodkomponentterapi forstår vi behandling af patienten med den eller de dele (komponenter) af blodet, som vedkommende patient specielt mangler, dvs. mangler patienten røde blodlegemer, skal han have transfusion af røde blodlegemer; mangler patienten blodplader, skal han have transfusion af blodplader osv.

En af fordelene ved denne behandlingsform er, at patienten kun får overført den blodbestanddel, som han eller hun trænger til, medens tilførsel af "overflødige" blodbestanddele undgås. Behandlingen bliver herved mere effektiv, idet større mængder af den manglende bestanddel kan tilføres. En anden fordel er, at de "overflødige" komponenter kan udnyttes og gives til andre patienter, som måske specielt mangler disse komponenter. Eksempelvis kan røde blodlegemer fra én portion blod således komme en patient med "blodmangel" til gode, blodpladerne kan komme en anden patient med blodplademangel til gode, plasmaet kan måske gives til en brandsårspatient, efter bløderfaktoren, faktor VIII, er udvundet



og givet til en bløderpatient. Den ene portion blod, som bloddonoren afgav, er på denne måde kommet i alt fire patienter til gode.

## Fremstilling af blodkomponenter

For at muliggøre en moderne blodkomponentterapi må blodet, når det er tappet fra bloddonoren, gennemgå en vis "forarbejdning" – blodkomponenterne må adskilles. Dette skal tilmed foregå sterilt, dvs. uden at bakterier og andre mikroorganismer kommer i kontakt med blodet. Den første adskillelse, som blodet bliver udsat for i blodbanken, er en adskillelse i plasma og blodlegemer. Dette foregår ved, at blodet slynges i store blodcentrifuger, der kan påvirke blodportionen med kræfter, som er flere tusinde gange større end jordens tyngdekraft. Herved kan man opnå, at blodlegemerne presses sammen i bunden af blodportionen, og det klare plasma kommer til syne over blodlegemerne.



Ved anvendelse af flere på hinanden følgende centrifugeringer kan lagdeling og adskillelse af de forskellige blodlegemer ligeledes opnås. Anvendes blodposer, som består af flere sterile poser koblet sammen med slangeforbindelser, kan de enkelte blodposer opdeles, uden at blodposerne åbnes, i poser indeholdende røde blodlegemer, blodplader, plasma osv.

Forarbejdningen af donorblodet i blodbankerne til blodkomponenter er således en nødvendig forudsætning for, at et passende "præparatregister" kan være til rådighed for de behandlende læger på et moderne hospital og dermed bidrage til den mest effektive behandling af patienterne. Desuden kan blodkomponentterapien bidrage til, at tilstrækkelige mængder af de ellers så kostbare og svært tilgængelige faktor VIII-præparater kan blive fremstillet fra dansk donorblod og dermed komme bløderpatienterne til gode. ♦



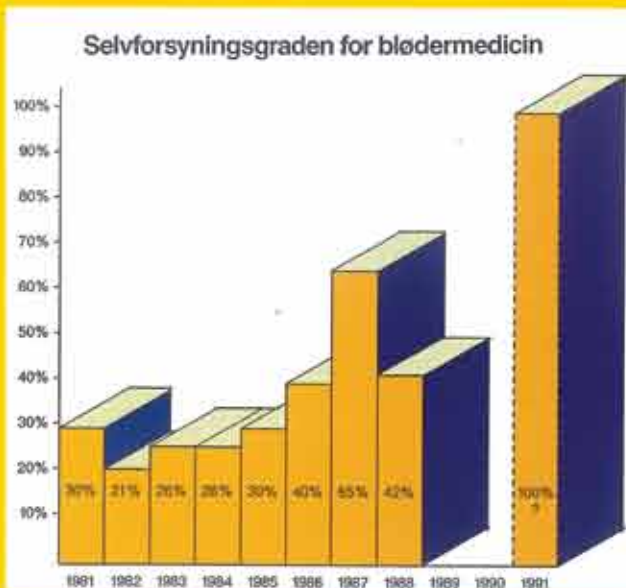
# Dansk selvforsyning

Kontorchef Valborg Sandberg, DFB, der har plads i "Det permanente blodproduktudvalg" orienterer bl.a. om udsigten til dansk selvforsyning med blodprodukter, f.eks. blødermedicin.

Danske donorer har lagt stor vægt på at sikre dansk selvforsyning med blodprodukter, dels for at skaffe danske patienter de bedste behandlingsmuligheder, dels fordi vi føler en moralsk forpligtelse til at vise, at der er blod nok fra danske donorer, så Danmark ikke behøver at være med til at udnytte dårligt stillede donorer fra udviklingslandene, som af nød lader sig bruge kommercielt.

Ser vi på udviklingen fra 1981 til 1987 har den været tilfredsstillende og vi syntes, vi havde målet: dansk selvforsyning i sigte.

1988 gav imidlertid et tilbageslag. Det skyldes, at man i 1988 gik over til en ny



metode til virusinaktivering. I starten fik man meget lave udbytter af den nye metode, og derfor faldt graden af selvforsyning så drastisk. Men i løbet af 1989 blev fremstillingsmetoden forbedret, således at man forventer dansk selvforsyning i 1990/91.

Der er nu 95 tons friskfrosset plasma til rådighed om året, og det skulle være nok til at dække danske patienters behov. Donorerne og blodbankerne har opfyldt deres del af programmet for dansk selvforsyning. Nu håber vi på, at producenterne også får løst deres problemer, så dansk selvforsyning med blodprodukter bliver en realitet i 1990/91.

# Kontrol med udenlandske blodprodukter

Af kontorchef J. Bartels Petersen, Sundhedsministeriet.

I Danmark har det i mange år været et krav, at blodprodukter, der skal sælges her i landet, skal forhåndsgodkendes af Sundhedsstyrelsen.

Efter de gældende EF-direktiver om lægemidler skal et lægemiddel godkendes og kontrolleres af sundhedsmyndighederne i det enkelte land, inden produktet må sælges i det pågældende land. Disse EF-direktiver har hidtil - som noget særligt - undtaget blodprodukter fra dette almindelige krav.

EF-ministerrådet har imidlertid vedtaget et direktiv, der har til hovedformål at sikre, at blodprodukter - på linie med øvrige lægemidler - godkendes af sundhedsmyndighederne i det land, hvor det skal sælges. Dette vil sikre, at blodprodukter fra andre lande vil blive lige så kritisk kontrolleret som danske.

Efter direktivet skal medlemslandene træffe de nødvendige forholdsregler for at hindre, at infektionssygdomme overføres gennem blod-

produkterne. Dette indebærer bl.a., at et medlemsland skal følge anbefalingerne fra WHO og Europarådet ved udvælgelse af og kontrol med blod- og plasmadonorere.



Det er endvidere et mål med direktivet, at opnå regional selvforsyning indenfor EF-området med blod og plasma, og at blodet afgives af frivillige og ubetalte donorer.

"Målsætning om en europæisk selvforsyning med blod og blodprodukter kan jeg fuldt tilslutte mig", siger sundhedsminister Elsebeth Kock-Petersen.

Efter sundhedsministerens opfattelse vil direktivet ikke hindre bestræbelserne på at opnå dansk selvforsyning med blodprodukter.

"Vi har i Danmark et meget velfungerende donorsystem. Donorerne gæve, det tappede blod, leveres fra de offentlige blodbanker til de danske producenter af blodprodukter.

Det offentlige sygehusvæsen har tilkendegivet, at det er rede til at aftage de produkter, der fremstilles på grundlag af blod fra danske donorer.

Vi nærmer os nu stærkt den situation, hvor vi kan være selvforsynende med blodprodukter, og vi bidrager helligennem til, at EF-målsætningen om selvforsyning på europæisk plan kan realiseres", siger sundhedsministeren.



Et af disse spørgsmål vil nok i løbet af få år blive almindeligt i forbindelse med blodgivning.

Baggrunden for blodbankernes anmodning om donorerne cpr.nr., er ikke et ønske om etablering af et kartotek over tappede blod-donorer eller lignende, men derimod et led i bestræbelserne på optimal sikkerhed i forbindelse med blodtapning/transfusion. Det er ikke mindst AIDS-situationen, der ill stadighed skærper kravene til blodbankerne om sikkerhed, sikkerhed og atter sikkerhed.

At bloddonorerne informeres, såfremt de edb-registreres med brug af cpr.nr., er forhåbentlig en selvfølge.

Per Hemmingsen



Illustration: Annette Carlsen

**DONORANEKNOTE:** I 1957 under Ungarnskrisen var der en stor kampagne for skaffe bloddonorer, også i Århus, hvor jeg boede dengang. Jeg henvendte mig glad og gerne som 21-årig på Århus Kommunehospital.

Efter at have udfyldt de obligatoriske papirer, viste en venlig sygeplejerske eller laborant mig ind i et rum, hvor der var fire brikse og nogle omklædningsbåse med et gardin for. Jeg fik at vide, at jeg kunne lægge tøjet i en af båsene og siden lægge mig på en brikse, så ville hun straks være tilbage. Jeg gjorde, som hun havde bedt mig om, og lagde mig hen på en af brikserne. Lidt efter gik døren op, og tre granvoksne politibetjente og sygeplejersken kom ind. Med et svedent grin blev betjentene straks vist ud igen, og sygeplejersken skyndte sig at fortælle mig, at det ikke var nødvendigt at tage SÅ MEGET tøj af for at give blod.

Med venlig hilsen  
G.S.



Foto:  
Luciano D'angelo

Af Thomas Oldrup

## Unge donorer fra hele verden mødes

**For første gang nogensinde mødes unge bloddonorer fra hele verden for at snakke om, hvad man gøre for at få unge mennesker interesserede i donorsagen.**

Dette er et verdensomspændende problem, og for at man kan trække på hinandens erfaringer, afholdes der i løbet af 2000 to regionale møder: De unge europæere samles i Italien og de unge afrikanere samles i Tunesien. Møderne er organiseret af Den Internationale Sammenslutning af Bloddonororganisationer (ISB), der har det internationale navn FIODS.

Og næste år samles erfaringerne så på en international ungdomskonference, der muligvis skal afholdes i Danmark.

Af Thomas Oldrup

Årets europæiske møde forgår i den syditalienske by Montesilvano fra den 14. til den 18. september. Titlen på mødet er: Giving Blood Freely: a campaign for the third millennium. Donor Nyt hører gerne fra unge bloddonorer, mellem 18 og 32 år, der kunne tænke sig at deltage i konferencen.

Emnerne er: "Mod en selvforsynende blodforsyning: Europæiske sociale- og folkesundhedsstrategier", "Markedsføring og non-profit organisationer", "Markedsføring og kommunikationens rolle ved rekruttering af nye donorer" og "Unge menneskers rolle i udviklingen af bloddonororganisationer".



Donor Nyt nr. 100  
42. årgang · september 2011

Udgivet af:  
Bloddonorerne i Danmark  
Vesterbrogade 191  
1800 Frederiksberg C  
Tlf. 7013 7014  
Fax 7013 7010  
donor-nyt@bloddonor.dk  
www.bloddonor.dk

Ansvarshavende redaktør:  
Jesper Villumsen

Redaktion:  
Mikkel Dybtved-Ntarampa Andersen  
Michael Bach Ipsen  
Mette Skovmand Juul  
Karen Leidesdorff Madsen  
Karin Magnussen  
Malou Rode

Lægefaglige konsulenter:  
Karin Magnussen og Ellen Taaning

Design og tryk: Datagraf  
Trykt på svanemærket papir  
Forside: Bloddonorerne i Danmark  
Gengivelse af Donor Nyt er velkomment  
med kildeangivelse.  
Oplag: 225.000  
ISSN nr: 0902-2643

Næste udgivelse: December 2011

# Test din viden



**1. præmie:**  
Bloddonor-vase designet  
af Pernille Bülow

**2.-10. præmie:**  
Bloddonor-fleecetrøje

- Hvad hed den første bloddonor, som passerede 100 blodtapninger?  
**1)** P.H. Kjær-Hansen      **2)** Per Hemmingsen      **3)** Johan Kromann
- Hvordan bliver blodkomponenterne adskilt?  
**1)** Frysning      **2)** Kogning      **3)** Centrifugering
- Hvor meget friskfrosset plasma var der om året i 1989/90?  
**1)** 65 tons      **2)** 85 tons      **3)** 95 tons
- Hvad hedder den internationale bloddonororganisation?  
**1)** GBF      **2)** IBO      **3)** FIODS
- Hvor mange nye bloddonorer er der brug for om året?  
**1)** ca. 10.000      **2)** ca. 25.000      **3)** ca. 45.000
- Hvor gammel skal man mindst være for at kunne begynde som bloddonor?  
**1)** 16 år      **2)** 17 år      **3)** 18 år
- Hvor længe skal du hvile dig efter at have givet blod?  
**1)** 10 minutter      **2)** 30 minutter      **3)** 60 minutter
- For at kunne blive bloddonor skal du  
**1)** være sund og rask      **2)** være lille og doven      **3)** veje mindst 80 kg
- I Danmark bliver du bloddonor, hvis  
**1)** du ikke melder fra      **2)** en i din familie har brug for blod      **3)** du melder dig frivilligt
- Hvad er diameteren på kanylen til en normal blodtapning?  
**1)** 1,651 mm      **2)** 2,5 mm      **3)** 1 cm
- Hvornår blev den første anonyme, frivillige og ubetalte bloddonation foretaget i Danmark.  
**1)** 1932      **2)** 1938      **3)** 1945
- I hvilket år udkom første nummer af Donor Nyt  
**1)** 1942      **2)** 1969      **3)** 1986
- Hvad hedder overlægen, der var chef for blodbanken på Skejby Sygehus 1971-2006?  
**1)** Jens Jensen      **2)** Niels Christian Ewald      **3)** Jan Jørgensen

Indtast dine svar på [bloddonor.dk/quiz](http://bloddonor.dk/quiz)  
– senest den 1. oktober 2011 og deltag i konkurrencen.



DN 100/2011



## donortilmelding

ER DU **SUND OG RASK, 17 INDTIL 60 ÅR GAMMEL, VEJER MINDST 50 KG**  
OG KAN TALE OG LÆSE DANSK, KAN DU BLIVE BLODDONOR.  
BRUG DENNE KUPON, SEND EN SMS MED TEKSTEN **BLOD** TIL 1299\*, ELLER  
MELD DIG PÅ **BLODDONOR.DK**

\* Normal SMS-takst, Noteme.dk

Navn \_\_\_\_\_  
Gade \_\_\_\_\_  
Postnr. \_\_\_\_\_ By \_\_\_\_\_  
E-mail \_\_\_\_\_  
CPR-nr. \_\_\_\_\_ Telefonnr. \_\_\_\_\_  
Ønsker at blive bloddonor/tappet i \_\_\_\_\_  
(Stednavn)

VESTERBROGADE 191 • 1800 FREDERIKSBERG C



**POST**

Sendes ufrankeret  
Bloddonorerne  
betaler porto'en

Bloddonorerne i Danmark  
+++ 11387 +++  
0893 Sjælland USF B